

UPA 2015/109

Tillie Martinussen

29. april 2015

Akilerartarnermut Oqartussaasut ataanni immikkoortortaqarfimmik immikkut suliaqartussamik, aningaasaqarnikkut pinerluuteqartarnerup, ilaatigut ikiaroonartunik niuerniartarnermut attuumassuteqartup, paasineqarnissaanik siunertaqartussamik pilersitseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik siunnersuut, tamanna pissaaq akileraarusersuinermi annertunerusumik suliniuteqarneq aqqutigalugu, tamatumunnga ilanngullugit nalunaarsuiffiit atortorissaarutillu pioreersut ataatsimoortinnerat, tassuunakkut isertitat pigisallu nalillit inatsisinik unioqqutitsilluni pissarsiaasimasut paasineqarsinnaaqqullugit.

(Inatsisartunut ilaasortaq Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit)

(Siullermeenera)

Demokraatini siunnersuuteqartoq qujaffigaarput manna ajornartorsiut imaannaangitsoq qaqqimmagu. Nuannaarutigaarput immikkoortoq eqqartorlugu isummersorfigisinnaagatsigu. Ingerlaannarmi naqissuserlara ikiaroonartumik hashimik nioqquteqarneq allanillu aangajaarniutunik pinerluttuliornerummat akuerineqarsinnaangilluinnartoq taamaattumillu ullumimut naleqqiullugu sakkortunerusumik pineqaatissiinermik kinguneqartalertariaqartoq. Ullumikkut aningaasanik peqquserluuteqarnermut pineqaatissiissutigineqartartut sakkortunipilussuupput, ilaqutariinnut, meeqqanut inuusuttunullu toqunartumik silamik allanngortitsisartumik tunioraanermut naleqqiullugu.

Imigassamut ilanngullugu aangajaarniutunik atuineq inuttut ajornartorsiornermut pissutaapput ullumikkut suna tamaat atorlugu akiorniakkatsinnut aamma taakkorpiaat pissutaapput ullumikkut meeqqat inuusuttullu imaannaangitsunik ajornartorsiuteqarnerannut, uangut isumarput naapertorlugu. Ilaquttatta akornanni ulorinartorsiortut aangajaarniutunik imigassamilluunniit pinngitsuuisinnaajunnaarsinnaapput tamannalu ajortorpassuarnik kinguneqarnerluttarpoq ilaatigut neriorsuinerlunnermik, angerlarsimaffinni isasoornernut, persuttanernut, kinguaassiutitigut atornerluinernut, kanngutsaattuliornernut allaat inuarnernut imminullu

toqunnernut. Politiit naatsorsueqqissaarnerisa susoqarnerisq takutereerpaat paatsoorneqarsinnaanngitsumik. Aanngajaarniutit immi inerteqqutaapput taamaattoqarnissaanullu pissutissaqarluarpoq. Nunatsinni pinnorsorsuarmit atornerluineq ajornartorsiutaavoq annertuumik, taggineqarporlu inunnut ulorinartorsiortitsinerit 90-95 %-ii kiisalu malugisimaarluni kanngutsaattuliortarnerit imigassamik imaluunniit aanngajaarniutitnik pissuteqartartut. Soorunami aamma allat ajornartorsiutit pissutaaqataasarput kisianni eqqarsarnaqaaq amerlasoorpassuit pinerluttuliortarmata aanngajaarniutitnik atuisimatillutik imaluunniit imigassartorsimatillutik, tamannalu inuiaqatigiittut oqallisigisariaqarparput.

Kalaallit Nunaanni meeqqat atugaat pillugit 2008-mi misissuisoqarmat paasineqarpoq anaanat 6 %-iisa namminneq oqaatigisimagaat ikiaroonartumik hashimik atuisarlutik aamma 12 %-t oqaatigisimagaat inooqatitit ikiaroonartumik hashimik atuisuusut. Takorloorneqarsinnaavoq nalunaarummi taaneqartunit suli amerlanerit atuisarsimasinnaanissaat meeqqammi aperineqartut 54,3 %-iisa ilismanerarpaat qanoq iliorunik ikiaroonartumik hashimik pissarsisinnaanerlutik aamma siusinnerusukkut misissuinerit takutippaat meeqqat atuarfiini atuartut 42 %-t missaasa ikiaroonartoq hashi misilissimagaat.

Tuniaaneq iluanaarnartuuvoq aamma anngiortumik eqqussuisartut aningaasarpassuarnik iluanaartarput tamannalu nunatsinni inuttut ajornartorsiuterpassuarnik pilersitsisarpoq. Anngiortumik eqqussuisartut pinerluttuupput. Allat taaneqarsinnaanngillat. Inuit allat erloqinerat inuussutigaat. Aamma tamanna aqutugalugu inuppasuit pinerluttunngortinniarneqartarput aamma inuppasuit ilungersorlutik aningaasarsiorniarsarisut, unneqqarillutillu inuusut taamatullu inatsisinik malinninniarsarisut misigisarput eqqunngitsuliorfigineqarlutik illoqarfeqatimik ilaat isigisaramikkit angisuunik akisoorsuarnik biileqartut, illorujussuarnik illoqartut angallateqartullu ikiaroonartumik hashimik pinerluttuunertik tunngavigalugu. Tamanna unitsissinnaasariaqarparput.

Kalaallit Nunaanni politiit nukippasuit atortarpaat aamma sulisorpassuit taamatut pinerluttut akiorniarlugit. Politiit ukiumut suliarineqartartut quliungaangata ataaseq ikiaroonartumik hashimut tunngassuteqartarpoq. Politiit namminneq oqaatigaat Akileraartarnermut aqutsisoqarfik suleqatigilluareerlugu. Akileraarutitnik naatsorsuinerusalernerup aningaasanik

peqquserluuteqartarneq annikillisarsinnaassavaa aamma innuttaasut isertitaannut tulluutinngitsumik, ersarissorsuarmik nalituunik peqartunut (aamma suliffeqanngitsut) angusassamik toraagaqarluni nakkutilliinerulernerneq isumaga naapertorlugu ikorfartuutaasinnaavoq - anngiortumik sulillutik akileraarutitaqanngitsunik akissarsisartut taamatullu aanngajaarniutinik nioqquteqarnikkut isertitat qulaarniarneqarsinnaammata. Peqataanik aamma pinaveersaartitsisoqassaaq. Innuttaasut inatsisinut ataqqinninnerat allisarneqassaaq, takuneqarsinnaalerpat Akileraaruserisut soqutigigaat inuit angisuunik biililit, illullit aamma angallatillit, akissaqarpasinnngikkaluarlutik. Tassunga atatillugu erseqqissarneqassaaq, Akileraaruserisut - politiinut naleqqiullugit - nakkutilliisinnaatitaammata tunngavissalimmik pasitsaassaqarneq tunngavigiinnarlugu.

Demokraatini isumarput naapertorlugu politiit Akileraaruserisullu assigiimmik akisussaaffeqarlutik suliassaraat pinerluttuliernerit taamaattut akiussallugit. Soorunami isumaqatigaara suliiani tigussaasuni misissuinerit, tunngavissaqartillugit politiinit suliarineqartartussaammata (pisariaqartitsineq naapertorlugu Akileraaruserisut suleqatigalugit) kisianni ikiaroonartumut aningaasanillu peqquserluuteqarnermi apeqqutaavoq immikkut pisinnaatitaasup suliaqarnera - tassa Akileraartarnermut aqutsisoqarfiup - naliginnaasumik nakkutilliinermi pinerlunnerit siumortagai eqqarsaatigalugit. Taamaattumik Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akisussaaffigaa, timmisartukkut, umiarsuakkut (aalisariutit ilanngullugit) nunamut tikittut tamarmik nassataannik, usiunik allagarsiaannik timmisartoqarfinni, umiarsualivinni allakkerivinnilu tamani misissuisarnissaaq. Aamma Akileraartarnermut aqutsisoqarfik aamma isertitanik nakkutilliinermi periarfissaqarpoq aningaasanik peqquserluuteqarsimasunik siumuissaminut. Politiit pisinnaatitaanngillat taamatut nakkutilliinissaminut.

Kalaallit Nunaanni politiit kiffartuussipput naak pisussaannngikkaluarlutik assersuutigalugu Kangerlussuarmi Mittarfimmi ikiaroonartulerisoqarsinnaaneranut misissuinissaminut taamatullu allakkerivinni qimmilerlutik. Naatsorsuutigineqarsinnaanngilarli kiffartuussinerup tamatuma ingerlaannarnissaa, Kalaallit Nunaanni politiit aamma nukit sumut atussallugit pingaarnersiuisariaqartarmata.

Assortorneqarsinnaangilaq ajornartorsiut annertoorsuummat akileraartarnermut inatsimmut taamaallaat kalluutinngitsaq, taamatulli oqareerluta pineqartoq tigussaasuvoq iliuseqarfigineqarsinnaasoq taamaasillunilu politiit ikorferlugit. Taamatullu politiit ikiorlugit inuit ikiaroorartumik hashimik allanillu nioqquteqarlutik pinerluttut tigusarinissaannut eqqartuunneqarnissaannullu.

Taamaasilluta Demokraatini siunnersuut Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliamut innersuupparput.